

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

 доц. Світлана ПОПИЧЕНКО

ПРОГРАМА
Випускного екзамену з дошкільної освіти

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю	013 Початкова освіта
галузі знань	01 Освіта/Педагогіка

(денна та заочна форми навчання)

Пояснювальна записка

Програму випускного екзамену укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «Бакалавр» зі спеціальності 013 «Початкова освіта».

Випускний екзамен з дошкільної освіти призначений для визначення теоретичної та практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань.

Програма та порядок проведення випускного екзамену визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими документами.

Програма включає перелік питань з дисциплін загального та професійного циклу підготовки, передбачених навчальними планами, освітньо-професійних програм підготовки фахівців зі спеціальності 013 «Початкова освіта»: «Дошкільна лінгводидактика», «Ознайомлення дітей з природним довкіллям», «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень», «Навчання і виховання в різновікових групах».

Основною метою випускного екзамену є перевірка залишкових знань та вмінь студентів.

Випускник повинен володіти такими компетентностями:

- будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу; здійснювати управління його якістю, керуючись психолого-педагогічними принципами організації освітнього процесу в системі дошкільної та початкової освіти при реалізації завдань виховання, цілями навчання і розвитку дітей в закладі дошкільної та початкової освіти;

- володіти здатністю до взаємодії з батьківською спільнотою, налагодження соціально-психологічного патронажу, психологічних знань серед широких верств населення;

- надавати допомогу вихователям щодо вибору методик діагностування досягнень у розвитку дітей з різних розділів програм навчання та виховання. Аналізувати та оцінювати отримані результати, інтерпретувати та розробляти індивідуальні корекційно-розвивальні програми для дітей у нормі та з відхиленнями в психофізичному розвитку;

- використовувати вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей;

- здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел. Володіти практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, хмарних технологій, баз даних і знань;

- організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних, науково обґрунтованих, традиційних та інноваційних засобів, методів, прийомів, технологій. Створювати максимально сприятливі умови для розвитку, навчання і виховання дітей;

- організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних, науково обґрунтованих, традиційних та інноваційних засобів, методів, прийомів, технологій;

- професійно самовдосконалюватися: за допомогою професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших особистих освітньо-професійних траєкторій.

Випускник повинен **знати:**

- загальні закономірності виховання, навчання та розвитку дошкільника; мету, зміст, принципи, методи форми організації навчання та виховання в закладі дошкільної освіти та школі;

- основні категорії та принципи та напрями сучасної психології, орієнтуватися та характеризувати закономірності основних психічних процесів, станів, властивостей;

- зміст і завдання методики ознайомлення дітей з природним довкіллям;

- форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природним довкіллям;

- завдання, зміст, форми, методи навчання дітей рідної мови;

- сучасні технології розвитку мовлення;

- перспективи використання могутнього потенціалу природи для гуманізації педагогічного процесу: розвитку розумових, моральних, естетичних сторін особистості, зміцнення здоров'я дітей;

- понятійний апарат та актуальні проблеми психології;

- зміст і завдання методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку;

- тенденції, закономірності розвитку психології та специфіку, пріоритети сучасної вітчизняної психологічної думки;

- методи психологічної діагностики розвитку, навчання та виховання особистості.

Випускник повинен **вміти:**

- педагогічно осмислювати та реалізовувати процес розвитку виховання, навчання особистості та забезпечувати творчий підхід до педагогічної

діяльності;

- застосовувати знання з психології в процесі організації предметно-практичної та предметно-художньої діяльності вихованців, розвитку мови і мовлення, елементарних математичних уявлень тощо;

- здійснювати психологічну діагностику знань та умінь особистості з різних розділів програми розвитку, навчання і виховання;

- забезпечувати своєчасне і систематичне вивчення психофізичного, соціального розвитку дітей, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей дітей;

- узагальнювати та впроваджувати кращий психологічний досвід у власній роботі з дітьми;

- простежувати головні тенденції розвитку сучасної психології, систематизувати вивчений матеріал, здійснювати психологічне дослідження особливостей психічних явищ особистості;

- забезпечувати наступність у розвитку мовлення дітей у закладах дошкільної освіти та початковій школі;

- використовувати інноваційні технології розвитку мовлення дошкільників;

- розробляти конспекти та проводити заняття на високому методичному рівні;

- формувати у дітей мовленнєві навички, досвід мовленнєвої взаємодії з дорослими і однолітками;

- здійснювати професійне мовленнєве спілкування з дітьми на засадах гуманізації, міжособистісної взаємодії з дітьми, особистісно зорієнтованого підходу;

- моделювати педагогічні ситуації, які б сприяли виникненню у дітей інтересу до занять по ознайомленню дітей з природним довкіллям;

- розробляти консультації для батьків з актуальних проблем ознайомлення дітей з явищами живої та неживої природи;

- формувати куток природи як основної матеріальної бази ознайомлення дітей з природним довкіллям;

- доцільно використовувати методи та форми організації роботи по ознайомленню дітей з природним довкіллям;

- здійснювати психологічний супровід в закладі дошкільної освіти як умови реалізації освітньо-виховних завдань навчання та виховання дошкільників.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
знань і вмінь студентів**

Сума балів за тестові завдання	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для випускного екзамену	Характеристика відповідей студента
90-100	A	відмінно	Обсяг правильно розв'язаних завдань становить 90-100 %. Студент володіє уміннями і навичками розв'язування складних, нестандартних тестових завдань як обов'язкового так і підвищеного рівнів, демонструє розуміння змісту навчального матеріалу, Розв'язувані завдання правильні, обґрунтовані і раціональні.
82-89	B	дуже добре	Обсяг правильно розв'язаних завдань становить понад 82-89 %. У розв'язаних тестових завданнях зустрічаються окремі неточності і незначні помилки, які суттєво не впливають на правильність відповіді.
75-81	C	добре	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 75-81 %. Студент добре володіє уміннями і навичками розв'язування нескладних тестових завдань, демонструє розуміння змісту навчального матеріалу, знає властивості понять і вміє обґрунтовувати їх істинність, вміє логічно мислити, робити правильні умовиводи і судження.
69-74	D	достатньо	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 69-74 %. Студент задовільно володіє уміннями і навичками розв'язування нескладних тестових завдань. У відповідях на запитання тесту допускаються несуттєві недоліки та помилки.

60-68	E	задовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 60-68 %. Відповіді на питання тесту носять фрагментарний характер, свідчать, що студент відтворює знання поверхово, на рівні запам'ятовування, не вміє застосовувати їх в змінених умовах, міркує шаблонно.
35-59	FX	незадовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 35-59 %. У студента відсутні просторова уява, знання, вміння і навички для розв'язування поставлених завдань.
1-34	F	незадовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить менше 34 %. Студент не усвідомлює змісту запитань тесту, його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання або відсутня зовсім, не вміє міркувати.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Тестові запитання від 1 до 100 мають чотири варіанти відповіді, серед яких лише одна правильна. Необхідно вибрати правильний варіант відповіді (а, б, в, г) та позначити її в бланку відповіді біля номера завдання.

Загальна оцінка за тестові запитання оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів, де кожна правильна відповідь становить 1 бал. Загальний бал оцінювання рівня знань студента вираховується згідно кількості правильних відповідей.

ЗМІСТ ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

Тема 1. Наукові основи методики навчання дітей рідної мови і ознайомлення з явищами навколишнього життя

Предмет дошкільної лінгводидактики та її поняття. Теорія та методика навчання дітей рідної мови. Зміст і завдання методики розвитку мови як науки.

Мова як суспільне явище, суспільний характер походження мови, мова як засіб спілкування, взаємозв'язок мови й мислення, мова та історія, роль чуттєвого досвіду в розвитку мови, практика – критерій істини.

Тема 2. Становлення методики розвитку мови як науки дошкільної лінгводидактики в Україні

Становлення і розвиток дошкільної лінгводидактики в Україні в першій половині XIX ст. Концепція мовної освіти дітей дошкільного віку в Україні: єдність біологічного і соціального в мовленнєвому розвитку дітей: співвідношення діалектного і літературного мовлення; форми і методи навчання дітей рідної мови.

В. Сухомлинський та його лінгводидактичні погляди. Книга «Серце віддаю дітям». Навчання дітей 6 років рідної мови в школі під блакитним небом.

Тема 3. Завдання, зміст та форми навчання дітей рідної мови

Завдання закладів дошкільної освіти з розвитку мовлення: розвиток загальної мовної культури й культури спілкування, розвиток зв'язного мовлення (діалогічного та монологічного), збагачення, уточнення й закріплення словника, виховання звукової культури мови, формування граматичної правильності мови.

Зміст і завдання роботи з розвитку мовлення. Охарактеризуйте освітню лінію «Мовлення дитини» Базового компоненту дошкільної освіти.

Тема 4. Методи і прийоми розвитку та навчання дітей рідної мови

Методи й прийоми розвитку та навчання рідної мови в закладі дошкільної освіти. Загальне поняття про методи й прийоми. Наочні методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок слова і наочності.

Словесні методи навчання їх характеристика.

Практичні та ігрові методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок і взаємозалежність методів навчання.

Прийоми навчання дітей рідної мови. Зразок мовлення вихователя й вимоги до нього. Запитання вихователя й вимоги до них. Вимоги до відповідей дітей.

Тема 5. Методика розвитку діалогічного та монологічного мовлення дітей

Поняття зв'язного мовлення. Види зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне), Діалог, монолог. Ситуативне й контекстне мовлення. Особливості засвоєння дітьми дошкільного віку зв'язного мовлення. Сучасні дослідження проблеми розвитку зв'язного мовлення в Україні та зарубіжних країнах.

Методика розвитку діалогічного мовлення. Завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення в дошкільному закладі. Розмова вихователя з дітьми, а повсякденному спілкуванні – метод розвитку діалогічного мовлення. Вимоги до організації розмов, їх тематика й зміст у кожній віковій групі. Методика організації проведення розмов з дітьми. Прийоми активізації мовлення мовчазних та соромливих дітей.

Бесіда – основний метод розвитку діалогічного мовлення. Види, зміст, тематика бесід. Значення бесід для розумового, морального та естетичної, розвитку дітей.

Методика проведення бесіди: підготовка вихователя й дітей до бесіди. Добір наочного, дидактичного, ілюстративного матеріалу та технічних засобів навчання до бесіди. Структура бесіди.

Тема 6. Методика словникової роботи в закладі дошкільної освіти

Закономірності засвоєння слова дитиною. Перші слова, їх специфіка і особливості. Етапи оволодіння словами. Оволодіння значенням слова. Методи і прийоми словникової роботи. Методи опосередкованого ознайомлення дітей з навколишнім. Лексичне значення слів. Ступені узагальнення слів за значенням, засвоєння дітьми прямого й переносного значення слів.

Завдання й зміст словникової роботи в різних вікових груп закладу дошкільної освіти.

Тема 7. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей

Загальне поняття про граматичну будову мови: граматики, морфологія, синтаксис граматичні заняття. Значення засвоєння граматичної будови мови для мовленнєвого розвитку дітей та підготовки їх до школи.

Становлення граматичної будови мови у дітей.

Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини. Дитяче словотворення (Н. Гавриш). Шляхи формування граматичної правильності мови.

Тема 8. Методика формування звукової культури

Поняття фонема, звук, звукова культура мовлення: фонетична й орфоепічна правильність мовлення, дикція, мовне дихання, фонематична мовний слух, темп мовлення, сила голосу. Інтонаційна виразність мовлення. Характеристика компонентів звукової культури мовлення. Особливості звуковимови дітей різних вікових груп. Завдання й зміст та методика формування звукової культури мовлення. Прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей.

Тема 9. Методика художнього читання і розповідання дітям. Розповіді за ілюстративним матеріалом

Методика читання художніх творів на заняттях, специфіка занять художньої літератури, їх структура, методичні прийоми роботи. Підготовка вихователя до занять: добір твору, виразне читання, виділення важливих слів добір ілюстрацій, наочності, технічних засобів навчання.

Види бесід після художнього читання. Прийоми ознайомлення дітей з жанрами, композицією, засобами художньої виразності твору, дитячою книгою, її структурою.

Методика проведення етичних бесід: підготовка вихователя й дітей, структура етичної бесіди, прийоми роботи.

Тема 10. Організація роботи з розвитку мови в закладах дошкільної освіти

Роль методиста й завідуючої в організації роботи з розвитку мови в закладі дошкільної освіти. Форми роботи методиста й завідуючої. Шляхи підвищення кваліфікації вихователів. Відкриті заняття й режимні моменти з розвитку мови, доповіді, консультації, робота методичного об'єднання з розвитку мови.

Планування й облік роботи з розвитку мови в календарному, річному і місячних планах. Педагогічний контроль і методична допомога методиста й завідуючої з розвитку мови.

Питання методики навчання дітей рідної мови і ознайомлення з навколишнім у роботі методичних кабінетів відділів народної освіти. Форми роботи, їх характеристика.

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

Тема 1. Методика ознайомлення дітей з природним довкіллям в системі педагогічних наук. Становлення і розвиток методики ознайомлення дітей з природним довкіллям

Визначення основних завдань екологічного виховання дітей в ході ознайомлення їх з природою на основі сучасних наукових психолого-педагогічних досліджень. Використання природи у вихованні дітей в історії

західної прогресивної педагогіки (Я. Коменський, Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтессорі). Екологічна освіта в країнах Західної Європи і США та в Україні. Діячі народної освіти України (С. Русова, В. Сухомлинський) про роль природи у формуванні особистості дитини.

Тема 2. Зміст і завдання методики ознайомлення дошкільників з природним довкіллям

Естетична цінність природи та особливості її виховання в дошкільників. Моральна цінність природи. Вирішення завдань розумового виховання у процесі ознайомлення дітей з природою. Природа як фактор фізичного виховання дошкільників. Базовий компонент дошкільної освіти про зміст і завдання ознайомлення дітей з природою в ЗДО.

Осередок природи – частина навчально-виховного середовища ЗДО. Обладнання куточка природи у ЗДО. Вимоги до обладнання осередку природи у ЗДО. Кімнатні рослини – матеріал для формування у дітей уявлень про рослину – частину живої природи. Отруйні рослини. Розміщення та догляд за кімнатними рослинами. Організація догляду дошкільників за рослинами та тваринами у ЗДО.

Тема 3. Методи ознайомлення дітей з природним довкіллям

Загальна характеристика методів ознайомлення дітей з природою. Класифікація методів ознайомлення дітей з довкіллям. Пояснювально-ілюстративний, проблемний. Методи, які забезпечують безпосередній і дійовий контакт дітей з природою. Дослідницький метод. Практичні методи. Ігрові методи ознайомлення дітей з довкіллям. Наочні методи ознайомлення дітей з природою. Практичні та словесні методи ознайомлення дітей з природою.

Тема 4. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку

Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетенції дошкільника (створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту по ознайомленню дітей з природним довкіллям; опора на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між педагогом і дітьми; забезпечення інтересів дитини, задоволення її природних нахилів і потреб; наповнення середовища новинками розвивального характеру, забезпечення складових елементів еколого-розвивального середовища та їх варіативність. Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Еколого-предметне середовище в дошкільному навчальному закладі: книги та дидактичні посібники, твори мистецтва, екологічний музей. Екологічний

простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники. Складові компоненти природно-розвивального середовища у ЗДО: куточок природи, екологічна стежина, куточок лісу, луки, водойми, екологічна лабораторія, зимовий сад, город, квітники тощо.

Тема 5. Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природним довкіллям

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетенції дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Значення і місце занять у системі роботи щодо формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Інтегрований характер занять екологічного спрямування. Підготовка вихователя до заняття: визначення змісту знань, умінь і навичок, що формуються на занятті, виходячи з вимог програми; відбір матеріалу для занять; використання різноманітних методів і прийомів навчання на заняттях відповідно до завдань програми, інтересів та можливостей дітей. Методика організації і проведення природознавчих занять з дітьми різного віку. Особливості проведення ігор-занять з дітьми раннього віку. Використання на заняттях досвіду і знань дітей, що отримані у повсякденному житті, їх систематизація на заняттях. Індивідуалізація природничої освіти дітей за їх інтересами. Зв'язок занять з іншими формами роботи. Особливості та вимоги до організації екскурсій у природу. Характеристика цільової прогулянки. Особливості організації повсякденної прогулянки, її спрямування на вирішення завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Екологічні акції та проекти. Залучення батьків до різних форм організації роботи по ознайомленню дітей з природним довкіллям.

Тема 6. Куточок природи закладу дошкільної освіти

Необхідність організації куточка природи, його навчально-виховне значення. Розміщення і обладнання куточка природи. Вимоги до його обладнання. Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпеки для дітей, відповідності вимогам програм, доступність для догляду тощо, постійні та тимчасові мешканці куточка природи. Кімнатні рослини куточка природи і зимового саду (декоративно-красиво-квітучі, цибулинні, виткі, ампельні, сукуленти): особливості догляду, використання в інтер'єрі ЗДО.

Утримання риб у куточку природи. Риби місцевих водойм і екзотичні риби умови утримання. Влаштування акваріуму і догляд за ним. Птахи в куточку природи. Умови утримання в куточку природи папуг, канарок, щиглів, ссавців –

постійних мешканців кутка природи. Утримання тимчасових мешканців куточка природи. Сезонні зміни в об'єктах куточка природи.

Тема 7. Ділянка закладу дошкільної освіти

Значення ділянки для реалізації змісту і завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Вимоги до планування та озеленення ділянки закладу дошкільної освіти. Вибір та розміщення дерев, кущів, витких рослин. Влаштування газонів на ділянці.

Вибір місця для квітника. Планування та форми квітників. Підбір декоративних квіткових рослин для квітника: однорічні, дворічні, багаторічні з урахуванням термінів цвітіння та естетичних вимог. Вирощування квітів, догляд за ними. Збір насіння. Зимове зберігання бульб та цибулин. Зрізання квітів. Складання букетів. Зміст роботи з ознайомлення дошкільників з декоративними квітами. Вибір місця та планування городу на ділянці дошкільного закладу.

Тема 8. Планування і облік роботи по ознайомлення дітей з природою. Керівництво методичною роботою по ознайомленню дітей з природним довкіллям

Значення та основні принципи планування роботи по ознайомленню дошкільників з природою в закладі дошкільної освіти. Керівництво процесом ознайомлення дошкільників з природою з боку завідуючої та методиста закладу дошкільної освіти. Робота в методичному кабінеті.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Тема 1. Теоретичні засади формування елементарних математичних уявлень у дошкільників

Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей. Множини та операції над ними. Історія розвитку натурального числа. Письмова нумерація. Історія розвитку методів навчання арифметики (монографічний та обчислювальний методи).

Тема 2. Предмет теорії та методики формування елементарних математичних уявлень дошкільників та завдання навчання елементів математики в закладі дошкільної освіти

Предмет та завдання курсу. Значення математичної освіти. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільника. Значення математичних знань для всебічного розвитку дошкільників та підготовці їх до школи.

Тема 3. Методика ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах

Особливості сприйняття і відтворення множин дітьми раннього віку. Дочисловий період у формуванні початкових математичних понять. Прийоми порівняння множин (накладання і прикладання). Особливості сприйняття понять дітьми молодшого дошкільного віку: «один» і «багато» та порівняння множин.

Тема 4. Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу та обчислювальну діяльність

Особливості розвитку у дітей уявлень про натуральний ряд чисел в процесі рахунку, вимірювання. Етапи розвитку лічильної діяльності. Завдання навчання дітей рахунку в різновікових групах. Утворення чисел на основі порівняння множин. Навчання дітей кількісному і порядковому рахунку. Рахунок за допомогою різних аналізаторів. Знайомство з новою цифрою.

Тема 5. Формування у дітей уявлень і понять про величину предметів

Поняття про величину предметів. Характерні особливості величини: порівнянність, мінливість, відносність, транзитивність і вимірюваність. Особливості сприйняття величини дітьми дошкільного віку. Завдання і зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з величиною предметів. Аналіз програм дошкільного виховання.

Тема 6. Формування у дітей уявлень і понять про форму предметів

Формування у дітей уявлень про форму предметів. Поняття про форму предметів. Геометрична фігура як еталон сприйняття форми предметів. Особливості сприйняття дітьми форми предметів і геометричних фігур. Обстеження дій і їх роль у пізнанні форми.

Тема 7. Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку

Поняття про час. Час і його особливості. Сприйняття часу дітьми різного віку. Завдання та зміст роботи з навчання дітей орієнтування в часі. Навчання дітей розрізненню частин доби, уміння визначати їх послідовність. Розуміння часової послідовності і засвоєння значень слів «вчора», «сьогодні», «завтра». Ознайомлення з календарем як системою мір часу: доба, тиждень, місяць, рік. Розвиток почуття часу у дітей старшого дошкільного віку.

Тема 8. Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку

Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку. Час і його особливості. Фізіологічні основи сприйняття часу. Методика формування часових уявлень та орієнтування в часі. Формування у дітей розуміння та правильного

вживання слів «довго», «скоро», «зараз», «пізніше», «раніше», «було», «є», «буде». Поняття «швидко», «повільно».

Тема 9. Організація логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку

Завдання логіко-математичного розвитку дошкільнят. Базовий компонент дошкільної освіти про логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку. Сутність понять: «логіка», «логічні операції», «логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку». Логічні операції: синтез, аналіз, порівняння, класифікація, узагальнення.

НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В РІЗНОВІКОВИХ ГРУПАХ

Тема 1. Особливості діяльності різновікової групи в закладі дошкільної освіти

Особливості діяльності різновікової групи в закладі дошкільної освіти. Принципи об'єднання дітей у групи. Модель організації роботи в різновіковій групі. Погляди вчених на організацію різновікових груп. Організація життя і виховання дітей у різновіковій групі.

Тема 2. Своєрідність обладнання групової кімнати в умовах малокомплектного закладу дошкільної освіти

Вимоги до обладнання групової кімнати. Вибір меблів, їх розміщення у груповій, спальній кімнатах та роздягальні. Гігієнічні та педагогічні вимоги до групової ділянки. Обладнання для ігор, праці та самостійної діяльності дітей. Оптимальний режим життєдіяльності дитини в умовах різновікової групи.

Тема 3. Педагогічні основи організації навчання в різновікових групах

Заняття – форма організації навчання. Типи та варіанти організації дітей на заняттях в різновікових групах. Основні вимоги проведення занять в різновіковій групі. Складність організації навчання з дітьми різновікової групи. Організація та методика проведення занять із дітьми змішаної групи.

Тема 4. Особливості планування освітньої діяльності в умовах різновікової групи

Форми організації навчання в різновіковій групі закладу дошкільної освіти. Особливості планування в різновікових групах. Принципи планування освітньої діяльності в різновіковій групі. Перспективного планування в різновіковій групі. Календарно-тематичне планування в різновіковій групі.

Тема 5. Педагогічне керівництво ігровою діяльністю в умовах різновікового колективу дітей

Різноманітність ігор та їх значення в організації життя і виховання дітей різного віку. Створення умов для ігрової діяльності дітей різновікової групи. Педагогічне керівництво сюжетно-рольовими іграми дітей. Керівництво дидактичними іграми. Організація і проведення рухливих ігор з правилами.

Тема 6. Особливості організації та керування працею дітей у різновікових групах

Своєрідність організації праці в різновіковій групі. Види праці, які використовують в різновіковій групі. Форми організації праці з дітьми молодших і старших підгруп. Особливості організації колективної праці в різновіковій групі. Розподіл доручень з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей. Роль педагога в організації та керівництві працею в різновіковій групі.

Тема 7. Формування мовленнєвої комунікації дітей в умовах різновікової групи

Спілкування в різновіковій групі як чинник впливу на формування та розвиток особистості дитини. Прийоми та методи виховання звукової культури мовлення дітей різновікової групи. Особливості використання дидактичних ігор та вправ для вирішення завдань словникової роботи в різновіковій групі. Особливості проведення занять із художньої літератури в різновіковій групі.

Тема 8. Індивідуалізація та диференціація навчально-виховного процесу в різновікових групах

Сутність індивідуалізації освітнього процесу. Поняття диференціації. Основні напрями індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу в різновікових групах.

Тема 9. Організація ефективної взаємодії дітей у різновіковій групі закладу дошкільної освіти

Взаємодія як основа виховного процесу. Основи взаємодії дітей. Вплив взаємодії на формування комунікативності у різновікових групах. Організація ефективної взаємодії в продуктивних видах діяльності. Моделі взаємодії дошкільників у різновіковій групі. Методика формування позитивних взаємовідносин між дітьми у різновікових групах.

Тема 10. Сучасні освітні технології у різновікових групах

Сучасні освітні технології у різновікових групах. Модернізація навчання і виховання дітей у різновікових групах: Белль-ланкастерська система. Метод «Занурення». Проектне навчання в різновіковій групі

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Богуш А. М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Київ : Слово, 2015. 408 с.
2. Іщенко Л. В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник. / Л. В. Іщенко. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2018. 160 с. (Рекомендовано вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 10 від 24.04.2018 р.).
3. Іщенко Л. В., Рябошапка О. В., Журавко Т. В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищ. освіти спец. 012 Дошкільна освіта. Вид. 2-ге., допов. та перероб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Л. В. Іщенко, О. В. Рябошапка, Т. В. Журавко. – Умань : Візаві, 2024. – 312 с.
4. Лисенко Н.В. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ: Ліра. 2019. 336 с.
5. Ознайомлення дітей з природним довкіллям: навч.-метод. посіб. для студентів пед. вузів / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад. Т. М. Дука. Умань: Візаві, 2020. 155 с.
6. Підлипняк І. Ю. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в різновіковій групі закладу дошкільної освіти : навч.-метод. посіб. / уклад. : І. Ю. Підлипняк . – Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 221 с. (Рекомендовано вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 10 від 24.04.2018 р.)

Програму випускного екзамену схвалено на засіданні кафебри психології та педагогіки розвитку дитини протокол № 2 від 28.09.2023 р.

В. о. завідувача кафедри

Леся КАРНАУХ

Програму випускного екзамену погоджено навчально-методичною радою факультету дошкільної та спеціальної освіти протокол № 2 від 18.10.2023 р.

Голова ради

Ольга БУТЕНКО